

Filosofie en actualiteit

Cursus Volksuniversiteit Eindhoven,
najaar 2009

Eerste verkenning

- Wat is actualiteit?
- Waarom is de ene gebeurtenis nieuws en de andere niet?
- Wat is de rol van de media?
- Kunnen we zonder nieuws?
 - Waarom niet /wel?

Verkenning 2

- Wat maakt het nieuws interessant en/of belangrijk?
- Kunnen we iets leren van het nieuws?
- Wat waren belangrijke nieuwsfeiten van de afgelopen week en waarom waren die belangrijk?

Media

- Informatie of amusement?
- Hypes of belangrijke ontwikkelingen?
- Soundbytes of inhoud?
- Opvoeden of vermaken?
- Schijn of werkelijkheid?
- Commercie of onafhankelijkheid?

Wat is het belang van een bericht?

- Uniciteit
- Onverwachtheid
- Bevestigt / ontkent eerdere verwachtingen
- Symptomatisch: laat zien wat er loos is
- Van groot maatschappelijk belang / ingrijpend in leefomstandigheden
-

Filosofie

- Waar komen onze opvattingen vandaan?
- Wat is waarheid?
- Wat is de werkelijkheid?
- Wat is de mens?
- Wie ben ik?
- Wat moet je doen?

Filosofische uitgangspunten

- Tegenstelling particularia - universalia
- Causaliteit (oorzaken en gevolgen)
- Inductie - deductie
- Ethiek: hoe hoort het?

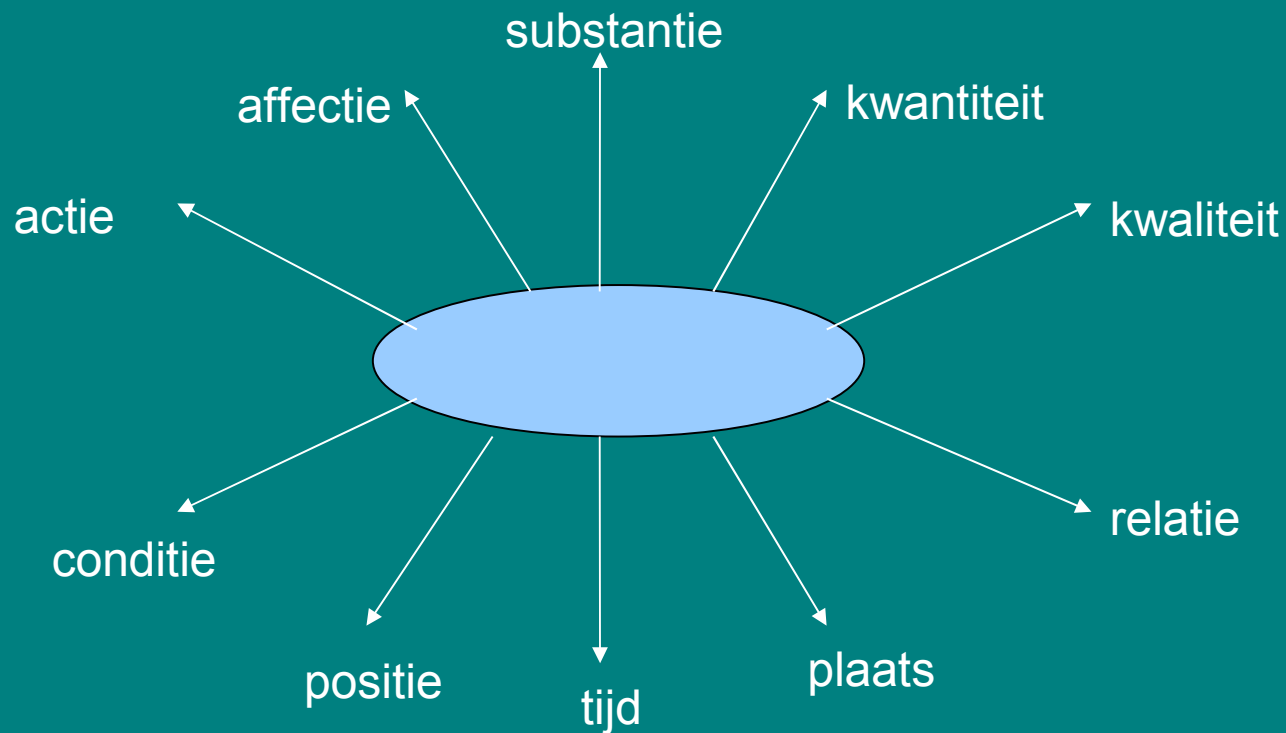
Particularia - universalia

- Geen twee gebeurtenissen zijn gelijk
- Toch zijn er overeenkomsten
- Hoe bepalen we die overeenkomsten?
 - Plato: ideeënwereld
 - Aristoteles: categorieën
 - Leibniz: numerieke en specifieke identiteit

Ideeënwereld (Plato)

- Universalia en wiskunde
- Hiërarchisch van opzet
- Het schone, het ware & het goede
- Kenbaar voor iedereen

De categorieën van Aristoteles

Identiteit (Leibniz)

- Numerieke identiteit: welke eigenschappen zijn er nodig om vast te stellen dat je het over hetzelfde object hebt?
- Specifieke identiteit: welke eigenschappen zijn er nodig om vast te stellen dat je het over hetzelfde soort object hebt?

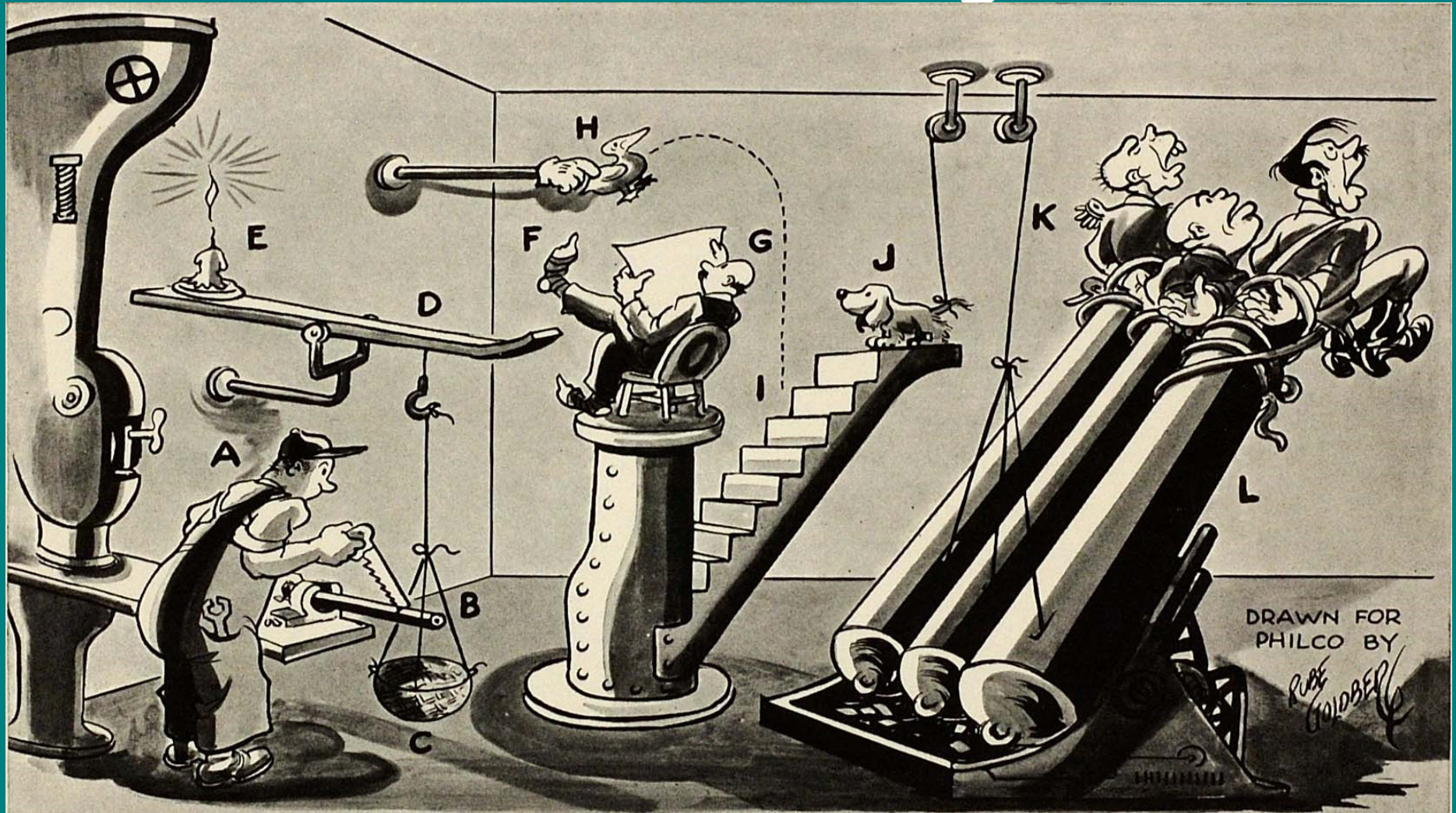
Filosofische uitgangspunten

- Tegenstelling particularia - universalia
- Causaliteit (oorzaken en gevolgen)
- Inductie - deductie
- Ethiek: hoe hoort het?

Wat is een oorzaak?

- Aristoteles
 - 4 oorzaken: substantie, vormkracht, werk, doel
 - Eerste oorzaak: onbewogen beweger
- Kant: causaliteit is a priori begrip
 - Noodzakelijke oorzaken
 - Voldoende oorzaken
- Geschiedkunde: onderscheid oorzaak / aanleiding

Rube Goldberg

DRAWN FOR
PHILCO BY

RUBE
GOLDBERG

WAR WORKER (A) SAWS OFF END OF IRON PIPE (B), WHICH DROPS INTO BASKET (C)—WEIGHT OF PIPE TIPS SEE-SAW (D), CAUSING LIGHTED CANDLE (E) TO SLIDE DOWN UNDER FOOT (F) OF WATCHMAN (G)—WATCHMAN RAISES FOOT SUDDENLY, KICKING STUFFED DUCK (H), WHICH LANDS ON STAIRS (I)—BIRD-DOG (J) WALKS DOWN STAIRS AFTER DUCK, PULLING STRING (K), WHICH SETS OFF BIG GUNS (L) AND BLOWS ADOLF, MUSSO AND HIRO SO FAR THEY'LL NEVER TROUBLE THE CIVILIZED WORLD AGAIN!

Inductie / deductie

- Inductie: observaties → wetmatigheden (Bacon)
- Deductie: wetmatigheden → speciaal geval
- Maar: inductie niet bewijsbaar
 - Hume: inductie nodig om inductie te bewijzen
 - Popper: falsificatie i.p.v. verificatie

Inductie

- Alle zwanen die ik ken zijn wit → Zijn alle zwanen wit?
- Als morgen de zon niet meer opkomt, is dat een fout van de zon?
- Wat is er fout aan: "Inductie heeft in het verleden goed gewerkt. Dat zal het dus ook in de toekomst wel doen"

Ethiek

- Uitgangspunten voor menselijk handelen
- Aristoteles: het juiste midden
- Kant: "Handel volgens de regel die u tevens als universele wet zou willen"
- Utilitarisme: grootste geluk voor de meeste mensen
- Wetenschap: ethiek genetisch bepaald

Ethiek en actualiteit

- Media: voorbeelden, oorzaken en gevolgen van (on)ethisch handelen
- Journalistieke ethiek: onpartijdigheid, hoor en wederhoor, vermijden belangenverstrengeling
- In hoeverre hebben de media zelf invloed op de ethiek?

Vragen

- Hoe universeel zijn universalia?
- Hoe weet je wat oorzaken zijn?
- Wat te doen als een inductie niet blijkt te kloppen?
- Wie is verantwoordelijk voor de ethische regels?